

نقش ابعاد شخصیت در پیش بینی منش ورزشی دانشجو - معلمان ورزشکار

مرتضی ملیجی^۱، نسرين رضا پور^۲، و وحید ساعتچیان^۳

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۱/۱۸

تاریخ پذیرش: ۹۳/۲/۲۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش ابعاد شخصیت در پیش بینی منش ورزشی دانشجو - معلمان ورزشکار بود. ۱۳۱ دانشجو - معلم مرد ورزشکار، با میانگین سنی $28/55 \pm 7/25$ ، پرسش‌نامه پنج عاملی شخصیت و مقیاس چندبعدی گرایش به منش - ورزشی را تکمیل نمودند. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه با روش همزمان نشان داد که از بین ابعاد شخصیت، ابعاد توافق - پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی، پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای منش ورزشی بودند که البته قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بُعد توافق‌پذیری بیشتر بود. بدین معنا که ورزشکارانی با چنین ابعاد شخصیتی، از سطوح بالاتر منش ورزشی برخوردار بودند. باتوجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود مربیان ابعاد شخصیتی بازیکنان خود را بشناسند و از بازیکنانی با ابعاد شخصیتی توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی، برای حضور در زمین بازی به خصوص در زمان‌های حساس که احتمال درگیری و تنش زیاد است، استفاده نماید.

کلیدواژه‌ها: ابعاد شخصیت، منش ورزشی، دانشجو - معلم، مردان ورزشکار.

The Role of Personality Dimensions in Predicting Sportpersonship of Teacher-Student Athletes

Morteza Maliji, Nasrin Rezapoor, and Vahid Saatchian

Abstract

The purpose of this research was to investigate the role of personality dimensions in predicting sportpersonship of teacher-student athletes. 131 teacher-student of male athletes with mean age of $28/55 \pm 7/25$ were completed questionnaire of five factor model of personality and multidimensional sportpersonship orientations scale. Multiple regression analyses with enter method showed that dimensions of agreeableness, conscientiousness, and openness to experience only were significant predictors for sportpersonship. However, the predictive power of agreeableness dimension was more. It means that athletes with such personality traits had higher levels of sportpersonship. Thus, according to our results, it's suggested that coaches know personality dimensions of their players and employ players with personality dimensions of agreeableness, conscientiousness, and openness to experience for presence in game, particularly during the critical and sensitive times.

Keywords: Personality Dimensions, Sportpersonship, Teacher-Students, Male Athletes.

Email: mortezamaliji@ymail.com

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه خوارزمی (نویسنده مسئول)

۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی

۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه خوارزمی

مقدمه

ورزش مقوله‌ای است که می‌تواند مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی هر جامعه را تحت تأثیر قرار دهد. از طرفی، بسیاری از متفکران اخلاق معاصر معتقدند ورزش بر رشد فردی و اجتماعی فرد اثر گذاشته و در شکل‌گیری شخصیت او نقشی بسیار اساسی دارد. همچنین آنان مفاهیمی چون عدالت^۱ و انصاف^۲ را با روحیه ورزشی^۳ عجین می‌دانند. احترام به قوانین، حرفان، داوران، و تماشاچیان، به همراه گذشت، بردباری، جوانمردی، عدم خشونت، به کار نبردن الفاظ زشت، و عدم استفاده از داروهای نیروز، مفاهیم اخلاقی‌ای هستند که به ورزش زیبایی می‌بخشند (ندایی و علوی، ۱۳۹۰).

منش ورزشی^۴ واژه‌ای است که در بطن مفهوم رفتار اخلاقی - اجتماعی^۵ جای گرفته است؛ مفهومی که مکرراً به‌عنوان اخلاق یاد می‌شود و با ورزش، پرورش می‌یابد (تریژر و روبرتز، ۲۰۰۲). فیژل^۶ (۱۹۸۶) منش ورزشی را به‌عنوان یک رقابت منصفانه، از طریق عمل کردن به‌عنوان یک ورزشکار مسئول، معرفی می‌کند. آرنولد^۸ (۱۹۸۴) منش ورزشی را با مفاهیمی از قبیل جوانمردی، خلق خوب، احترام، ادب، خوشرویی، دلسوزی، نوع دوستی، سخاوت، و خیر خواهی توصیف می‌کند. این اصول اخلاقی و دیگر مفاهیم اصولی در زمینه اخلاق، معمولاً منش ورزشی را به‌عنوان مجموعه‌ای از خصوصیات اخلاقی توصیف می‌کنند که سبب می‌شود ورزشکار به روش صحیح رفتار کند. یک ورزشکار خوب، اصول بازی را حفظ می‌کند و هرگز از خصوصیات ذکر شده سرپیچی نمی‌کند.

کند.

ولراند، بریر، بلانچارد و پرونچر^۹ (۱۹۹۷) برای فهم دقیق منش ورزشی، با مطالعه بیش از ۱۰۰۰ ورزشکار توانسته‌اند تعریف جامعی از منش ورزشی ارائه دهند که شامل پنج بُعد احترام به قوانین و مقررات^{۱۰}، احترام به حریف^{۱۱}، احترام به عرف و قراردادهای اجتماعی^{۱۲}، تعهد به ورزش^{۱۳}، و رویکرد منفی به منش ورزشی^{۱۴} نظیر "بازنده بودن یا رقابت فقط برای جایزه و مدال" می‌باشد.

مقیاس چندبُعدی منش ورزشی (ام. اس. او. اس. اس)^{۱۵} ولراند و همکاران (۱۹۹۷) بر اساس همین ابعاد شکل یافته است. طبق این تعریف، منش ورزشی شامل ابعادی است که یا بر جنبه‌های عرفی - اجتماعی رفتار نظیر تعهد به ورزش تمرکز دارد، و یا به ابعاد اخلاقی - ای نظیر احترام به حریف، معطوف می‌شود.

متأسفانه امروزه شاهد برخوردهای غیر اخلاقی زیادی در محیط‌های ورزشی هستیم. رفتارهای غیر اخلاقی نظیر خشونت، فریب، تبانی، شکستن قوانین، دوپینگ، بازی ناجوانمردانه، نژاد پرستی، تبعیض‌های جنسیتی، و مسائل زیست‌محیطی در همه سطوح رقابت‌های ورزشی به وفور به چشم می‌خورد. در واقع این رخدادها، همان ازدست‌رفتن روحیه و منش ورزشی است که در میان کل جامعه ورزش، یعنی ورزشکاران، مربیان، داوران، تماشاچیان، و رسانه‌های گروهی به چشم می‌خورد.

یافته‌های پژوهشگران نشان داده است که ورزشکاران رشته‌های انفرادی در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های

9. Vallerand, Briere, Blanchard, & Provencher
10. Respect for rules and officials
11. Respect for opponents
12. Respect for social conventions
13. Respect for one full commitment toward sport participation
14. Negative approach toward sportpersonship
15. Multidimensional Sportpersonship Orientations Scale (MSOS)

1. Justice
2. Fair
3. Spirit of Sport
4. Sportpersonship
5. Socio-Moral Behavior
6. Treasure & Roberts
7. Feezel
8. Arnold

ون در کلاو^۸ (۲۰۱۱) نیز نشان دادند بین ورزشکاران مورد مطالعه، خودمداری با تمایل به تقلب در رقابت‌ها رابطه معناداری دارد.

باتوجه به موارد مذکور، شناخت عوامل مؤثر در رفتار منش ورزشی ورزشکاران حائز اهمیت است. در سال‌های اخیر، روان‌شناسان رویکردهای مختلفی را برای مطالعه رفتار به کار گرفته‌اند. وین برگ و گلد^۹ (۱۹۹۹) سه مورد از این رویکردها را در ورزش، کاربردی می‌دانستند؛ اولین رویکرد، رویکرد یادگیری اجتماعی است. از نظر این تئوری، رفتار از طریق الگو-سازی، تشویق، و مقایسه اجتماعی فرا گرفته می‌شود (بندورا^{۱۰}، ۱۹۹۷)؛ رویکرد دوم، رویکرد تکامل ساختاری است. از نظر این تئوری، رفتارهای اخلاقی به سطح شناختی فرد بستگی دارد. براین اساس، افراد جوان‌تر نسبت به افراد مسن‌تر ممکن است در تشخیص رفتارهای درست، با مشکل بیشتری مواجه شوند (ویس و بردمایر^{۱۱}، ۱۹۹۱)؛ رویکرد سوم، رویکرد رویکرد روان‌شناسی اجتماعی است. این رویکرد، سطح رشد شرکت‌کننده، تئوری یادگیری اجتماعی، نوع ورزش، و سطح مهارت شرکت‌کننده را مورد توجه قرار می‌دهد. رویکرد روان‌شناسی اجتماعی حاکی از آن است که رفتارهای منش ورزشی باید به طور ویژه، از طریق فعالیت، و باتوجه به شخصیت شرکت‌کنندگان تعریف شوند (ولراند، ۱۹۹۷). بدیهی است علت بسیاری از تفاوت‌های رفتاری انسان، اختلافات فردی است و نخستین سرچشمه این تفاوت‌ها، شخصیت آدمی است. شخصیت، نقش تعیین‌کننده‌ای بر رفتار مشهود و آشکار فرد دارد (هرسی و بلانچارد^{۱۲}، ۱۳۷۸). انسان همواره با این سؤال‌ها روبرو است که چرا فکر، عمل، و احساس او این‌گونه است؟ چرا در

تیمی، از سطح بالاتری از منش ورزشی برخوردار بودند (میلر و جارمن^۱، ۱۹۸۸؛ طباطبایی، همتی نژاد، رضانی نژاد، شاهین طبع، و عابدینی، ۱۳۸۹). پژوهشگران دیگر نیز، سطح بالاتری از عملکرد اخلاقی گرایانه را در زنان نسبت به مردان گزارش دادند (کاواسانو و روبرتز^۲، ۲۰۰۱؛ سای و فونگ^۳، ۲۰۰۵). سای و فونگ (۲۰۰۵) در پژوهش خود دریافتند مردان نسبت به زنان، بازیکنان مسن‌تر نسبت به بازیکنان جوان‌تر، و بسکتبالیست‌ها نسبت به والیبالیست‌ها، از سطوح پایین‌تری از منش ورزشی برخوردار بودند. در مقابل، خبیری (۱۳۸۱) بین زنان ورزشکار و غیر-ورزشکار از نظر رعایت کلی موازین اخلاقی، تفاوت معناداری مشاهده نکرد. همچنین پروسیس و آتانائیلیدیس^۴ (۲۰۰۶) بین افرادی با سمت‌های ورزشی مختلف (مربی، داور، و بازیکن)، انواع ورزش‌ها (بسکتبال، هندبال، و فوتبال)، و همچنین بین افرادی با سوابق ورزشی گوناگون، از نظر گرایش به منش ورزشی، تفاوت معناداری مشاهده نکردند.

از طرفی، نتایج مطالعات انجام شده در این زمینه نشان داده‌اند که تأکید بیش از حد بر پیروزی و نتیجه مسابقه ممکن است هنجارهای اجتماعی را کاهش دهد (ارلیک^۵، ۱۹۹۰). مطابق با نظریه نیکولاس^۶، اگر اگر پیروزی هدف اصلی بازیکن شود، او ممکن است برای رسیدن به پیروزی، دست به هر کار غیراخلاقی بزند؛ مثل تاکتیک‌های فریبنده و رفتار غیر ورزشی (دودا، اولسون، و تمپلین، ۱۹۹۱). بردلی و کاواسانو^۷ (۲۰۱۰) نشان دادند خودمداری به طور مستقیم، و تکلیف‌مداری به طور معکوس، با رفتارهای ضد-اجتماعی در ورزش ارتباط دارند. ون پرن، همستر، و

8. Van Peren, Hamstra & Van Der Klauw
9. Weinberg & Gould
10. Bandura
11. Weiss & Bredemeire
12. Hersey & Blanchard

1. Miller & Jarman
2. Kavussanu & Raberts
3. Tsai & Fung
4. Proios & Athanailidis
5. Orlick
6. Nichollas
7. Boardley & Kavussanu

با استفاده از مدل پنج عاملی شخصیت، ارتباط بین ابعاد شخصیت و منش ورزشی را در زنان ورزشکار بررسی نمود. یافته‌ها نشان داد بین ابعاد شخصیت و منش ورزشی، رابطه معناداری وجود دارد. همچنین او نشان داد که از بین ابعاد شخصیت، فقط ابعاد وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار برای منش ورزشی بودند. عظیم‌زاده (۱۳۸۷) نیز، با استفاده از مدل پنج عاملی شخصیت، ارتباط بین ابعاد شخصیت و رفتار شهروندی سازمانی را در کارشناسان سازمان ورزش شهرداری تهران بررسی نمود. یافته‌ها نشان داد ارتباط بین ابعاد شخصیت (وجدان، و استقبال از تجربه)، و رفتار شهروندی سازمانی، مثبت اما ضعیف بود.

سالگادو^۹ (۲۰۰۲) به دنبال پاسخ به این سؤال بود که آیا ابعاد شخصیتی پنج عاملی، پیش‌بینی‌کننده رفتار-هایی که نتیجه منفی دارند (از قبیل غیبت، حوادث، رفتارهای منحرف، و نقل و انتقال) نیز هستند؟ وی به این نتیجه دست یافت که وظیفه‌شناسی، رفتارهای منحرف، و نقل و انتقال را پیش‌بینی می‌کند؛ هم چنین او نتیجه گرفت که برون‌گرایی می‌تواند انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و ثبات احساسی (روان‌نژندی) نقل و انتقال را پیش‌بینی کند. در مقابل، نیک‌بخش (۱۳۸۶) گزارش داد که رفتار منفی غیبت بازیکنان بسکتبال را نمی‌توان از روی مدل پنج عاملی شخصیت پیش‌بینی کرد.

بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، و فقدان پژوهش‌های مرتبط، به‌خصوص در جامعه ورزشی ایران، و نظر به این‌که دانشجویان - معلمان^{۱۰}، به عنوان معلمان و مربیان آینده، افرادی هستند که برای حرفه معلمی تربیت می‌شوند و نقش بسیار مهمی در تربیت و شکل‌گیری شخصیت کودکان دارند، لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال کلی است که

پاسخ به یک موقعیت واحد، دو نفر، به شیوه‌ای متفاوت عمل می‌کنند؟ و چرا یکی پرخاشگر می‌شود و دیگری پرخاشگری‌اش را کنترل می‌کند؟ سؤالاتی از این قبیل است که پژوهشگران را به مطالعه ابعاد و ویژگی‌های شخصیتی افراد برمی‌انگیزاند. بنابراین شناخت خصلت‌ها، نگرش‌ها و احساسات انسان، و نیز به‌علاوه درک و فهم علل رفتارهای او، و پیش‌بینی عملکردها و کنش‌هایش، از دیرباز مورد توجه اندیشمندان بوده است (شولتز^۱، ۱۳۹۰).

متخصصان و روان‌شناسان شخصیت را به اشکال مختلفی تقسیم‌بندی نموده‌اند. مدل پنج عاملی شخصیت^۲ یکی از جدیدترین مدل‌های ساختار شخصیت است که بیشتر روان‌شناسان، آن را بهترین تقسیم‌بندی می‌دانند و معتقدند این مدل، بسیاری از متغیرهای شخصیت را در بر می‌گیرد. این مدل، ابتدا دارای سه بُعد برون‌گرایی^۳، ثبات عاطفی^۴ (روان‌نژندی)، و گشودگی^۵ بود، و سپس دو بُعد وظیفه‌شناسی^۶ (وجدان) و توافق‌پذیری^۷ نیز به آن اضافه شد شد (اسمیت، ارگان و نیر^۸، ۱۹۸۳؛ دهقانی‌فیروزآبادی، حمیدی، و شعبانی‌بهار، ۱۳۸۹).

پژوهش‌هایی که در زمینه شخصیت به‌ویژه در حوزه ورزش انجام شده‌اند، به دنبال پاسخ به این سؤال اساسی هستند که آیا می‌توان عملکرد ورزشی را از-طریق اندازه‌گیری‌های شخصیتی پیش‌بینی کرد؟ نتایج پژوهش‌ها به دلیل مشکلات تئوریک، روش و ابزار اندازه‌گیری، و نمونه‌های مورد استفاده تفاوت زیادی دارند. مطالعه رضاپور (۱۳۹۲) تنها پژوهشی است که با مطالعه حاضر مستقیماً در ارتباط است. وی

1. Schultz
2. Five-Factor Model of Personality
3. Extroversion
4. Emotional Stability
5. Openness to Experience
6. Conscientiousness
7. Agreeableness
8. Smith, Organ & Near

9. Salgado

10. Teacher-Students

ابزار اندازه‌گیری

با توجه به اهداف پژوهش حاضر، برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های زیر استفاده شده است:

پرسش‌نامه ابعاد شخصیت

در این پژوهش، برای اندازه‌گیری ابعاد شخصیت از پرسش‌نامه پنج‌عاملی شخصیت قلی‌پور (۱۳۸۶) که شامل ۴۴ سوال و پنج بُعد است، استفاده شد. بُعد برون‌گرایی این پرسش‌نامه شامل هشت سوال (نظیر "من شخص پر حرفی هستم")، بُعد توافق‌پذیری شامل نه سوال (نظیر "به طور ذاتی بخشنده می‌باشم")، بُعد وظیفه‌شناسی شامل نه سوال (نظیر "من کارها را به طور کامل انجام می‌دهم")، بُعد ثبات عاطفی شامل هشت سوال (نظیر "افسرده، غمگین و ناامید هستم") و بُعد گشودگی شامل ۱۰ سوال (نظیر "در موضوعات مختلف کنجکاو هستم") می‌باشد.

امتیازبندی این پرسش‌نامه براساس مقیاس پنج‌ارزشی لیکرت است، به طوری که امتیاز یک، برای گزینه کاملاً مخالفم تا امتیاز پنج، برای گزینه کاملاً موافقم در نظر گرفته شد. سوال‌هایی که رویکرد منفی دارند با برچسب R مشخص شده و به صورت معکوس نمره‌گذاری شدند. پایایی این پرسش‌نامه در جامعه ایران، توسط پژوهشگرانی نظیر قلی‌پور (۱۳۸۶)، رضا پور (۱۳۹۲)، عظیم زاده (۱۳۸۷) ارزیابی شد و از پایایی قابل‌قبولی برخوردار بود. در این پژوهش نیز، پس از تأیید روایی صوری پرسش‌نامه توسط ۱۰ تن از اساتید و متخصصان روان‌شناسی، پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ مقدار ۰/۷۶ به دست آمد.

پرسش‌نامه منش ورزشی

برای اندازه‌گیری گرایش ورزشکاران به منش ورزشی از پرسش‌نامه مقیاس چندبُعدی گرایش به منش ورزشی (ام. اس. او. اس.) استفاده شد. این پرسش‌نامه مشتمل بر ۲۵ سوال و پنج بُعد (خرده‌مقیاس) است، به طوری که هر بُعد آن شامل پنج سوال بوده و برای

آیا ابعاد شخصیت می‌توانند منش ورزشی را در دانشجو - معلمان مرد ورزشکار پیش‌بینی کنند؟ پاسخ به این سؤال می‌تواند نظر ورزشکاران، مربیان، سرپرستان، داوران و تماشاچیان، به ویژه دانشجو - معلمان را جلب نماید. بدیهی است که مربیان با آگاهی از شخصیت بازیکنان، می‌توانند کیفیت روابط بین فردی را که یکی از عوامل موفقیت در ورزش است، بهبود بخشند و همچنین می‌توانند پیش‌بینی کنند که بازیکنی با این نوع شخصیت، در موقعیت‌های مختلف ورزشی چه نوع رفتاری را از خود بروز می‌دهد. بر این اساس، مربی قادر خواهد بود در انتخاب بازیکنان تیم، تعویض بازیکنان در شرایط حساس، و درخواست‌های استراحت، تصمیم مناسب را اتخاذ نماید.

روش پژوهش

این پژوهش، از نوع مطالعات همبستگی است که از- نظر هدف، جزء پژوهش‌های کاربردی به‌شمار می‌رود.

نمونه آماری

در این پژوهش، ۱۳۱ ورزشکار مرد (والیبال: ۳۹ نفر، فوتسال: ۴۶ نفر، تنیس‌روی میز: ۲۰ نفر، کشتی: ۱۳ نفر، و تکواندو: ۱۳ نفر) با میانگین سنی $(25 \pm 7/28)$ ، به طور داوطلبانه، شرکت کردند. آنها دانشجو - معلمان بودند که برای حرفه معلمی در پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان سراسر ایران در حال تحصیل بودند. همچنین تمامی شرکت‌کنندگان به عنوان بازیکن، با حداقل سه سال سابقه عضویت ورزشی در تیم‌های منتخب پردیس‌های خود، در حال رقابت در بیست و یکمین دوره مسابقات ورزشی دانشجو - معلمان سراسر ایران بودند. پرسش‌نامه‌های مورد استفاده در این پژوهش، قبل از مسابقه و در زمان‌های استراحت بین داوطلبان توزیع شد تا نتایج و جو مسابقه، بر پاسخی که شرکت‌کنندگان به سوالات پرسش‌نامه می‌دهند، اثری نداشته باشد.

توصیفی، و برای برآورد پارامترها و پیش بینی آنها از آمار استنباطی استفاده شد. با توجه به نرمال بودن داده‌های مقیاس شخصیت ($P=0/303$ ، $Z=0/970$)، و داده‌های مقیاس منش ورزشی ($P=0/219$ ، $Z=1/051$) از طریق آزمون کولموگروف-اسمیرنف، به منظور تعیین ارتباط بین مؤلفه‌های شخصیت و منش ورزشی، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همچنین برای تعیین قدرت پیش بینی‌کنندگی منش ورزشی توسط متغیرهای ابعاد شخصیت، از آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه با روش همزمان استفاده شد. تمامی داده‌ها توسط نرم افزار اس. پی. اس. آ، نسخه ۱۶ مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

در جدول ۱، نتایج آمار توصیفی متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد که از بین ابعاد شخصیت، بُعد گشودگی با میانگین نمره $(35/15 \pm 4/98)$ دارای بالاترین میانگین نمرات و بُعد ثبات عاطفی با میانگین نمره $(19/28 \pm 4/42)$ دارای پایین‌ترین میانگین نمرات بودند. همچنین منش ورزشی دارای میانگین نمره $(94/59 \pm 14/05)$ بود و از بین ابعاد منش ورزشی، بُعد تعهد به ورزش با میانگین نمره $(3/83)$ و $(20/55 \pm 2)$ دارای بالاترین میانگین نمرات و بُعد رویکرد منفی با میانگین نمره $(14/79 \pm 3/47)$ دارای پایین‌ترین میانگین نمرات می‌باشند.

اولین بار توسط ولراند و همکارانش (۱۹۹۷) مطرح شده است. در این پرسش‌نامه، بُعد احترام به روابط و قراردادهای اجتماعی با عباراتی نظیر "بعد از باخت با مربی تیم حریف دست می‌دهم"، بُعد احترام به قوانین و مقررات با عباراتی نظیر "من تابع داوران می‌باشم"، بُعد تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود با عباراتی نظیر "حضور در تمامی جلسات تمرین برای من مهم است"، بُعد احترام به حریف با عباراتی نظیر "اگر حریف من آسیب دیده باشد، به او کمک می‌کنم"، و بُعد رویکرد منفی در عملکرد ورزشی با عباراتی نظیر "اگر در زمان حساس مسابقه اشتباهی مرتکب شوم، عصبانی خواهم شد"، سنجیده می‌شود.

این پرسش‌نامه به صورت بسته و بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت نمره‌گذاری شده است، به طوری که امتیاز یک به گزینه "اصلاً با رفتار من همخوانی ندارد" و امتیاز پنج به گزینه "دقیقاً با رفتار من همخوانی دارد" تعلق گرفت. فقط سوال‌های دربرگیرنده بُعد منفی به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند تا با نمرات سایر ابعاد هم‌جهت گردند و با برچسب R، به نشانه معکوس بودن، مشخص می‌شوند.

پایایی این پرسش‌نامه توسط پژوهشگرانی نظیر رضاپور (۱۳۹۲)، سای و فونگ (۲۰۰۵)، شانتال و برناج (۲۰۰۳)، و طباطبایی و همکاران (۱۳۸۹) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب $0/83$ ، $0/82$ ، $0/84$ و $0/77$ به دست آمده است. در این پژوهش نیز، پس از تأیید روایی صوری پرسش‌نامه توسط ۱۰ تن از اساتید تربیت بدنی، پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به مقدار $0/89$ به دست آمد.

روش‌های آماری

در این پژوهش برای خلاصه کردن، طبقه بندی داده‌ها، محاسبه میانگین، و انحراف استاندارد از آمار

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای شخصیت و منش ورزشی

متغیرها	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد
برون‌گرایی	۱۳	۳۶	۲۴/۵۵	۴/۲۸
توافق‌پذیری	۱۹	۴۰	۳۲/۲۹	۴/۰۴
ثبات عاطفی	۱۰	۳۳	۱۹/۲۸	۴/۴۲
وظیفه‌شناسی	۱۸	۴۳	۳۱/۹۹	۴/۲۵
گشودگی	۱۴	۴۵	۲۵/۱۵	۴/۹۸
منش ورزشی کلی	۳۶	۱۱۹	۹۴/۵۹	۱۴/۰۵
احترام به قرارداد‌های اجتماعی	۵	۲۵	۲۰/۲۷	۳/۹۱
احترام به قوانین	۵	۲۵	۱۹/۳۶	۴/۰۹
احترام به حریف	۸	۲۵	۱۹/۶۰	۳/۱۳
تعهد به ورزش	۹	۲۵	۲۰/۵۵	۳/۸۳
رویکرد منفی	۵	۲۴	۱۴/۷۹	۳/۴۷

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون جهت بررسی ارتباط همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است. همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد همه ابعاد شخصیت (به جز بُعد برون‌گرایی) با منش ورزشی و ابعاد آن، رابطه معناداری دارند و این رابطه معنادار فقط در مورد بُعد ثبات عاطفی، منفی است ولی در سایر موارد، مثبت است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون بین ابعاد شخصیت و ابعاد منش ورزشی

متغیرها	منش ورزشی کلی	احترام به قرارداد‌های اجتماعی	احترام به قوانین و مقررات	احترام به حریف	تعهد به ورزش	رویکرد منفی
برون‌گرایی	۰/۱۵۳	۰/۱۸۱	۰/۱۳۰	۰/۱۳۹	۰/۲۲۳	-۰/۱۰۸
توافق‌پذیری	۰/۵۰۸	۰/۳۸۹	۰/۴۵۳	۰/۳۷۸	۰/۴۴۴	۰/۲۵۳
ثبات عاطفی	-۰/۵۰۷	-۰/۴۲۶	-۰/۳۷۵	-۰/۳۶۴	-۰/۴۷۰	-۰/۲۸۲
وظیفه‌شناسی	۰/۵۰۵	۰/۴۴۸	۰/۴۲۷	۰/۴۱۳	۰/۴۵۴	۰/۱۶۰
گشودگی	۰/۵۴۹	۰/۵۰۵	۰/۴۲۹	۰/۴۵۰	۰/۵۴۲	۰/۱۴۰

* معناداری در سطح $P < 0/05$ ** معناداری در سطح $P < 0/01$

همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه با روش همزمان، برای پیش‌بینی منش ورزشی دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار از روی ابعاد شخصیت در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی منش ورزشی از روی ابعاد شخصیت

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	P
رگرسیون	۱۱۹۶۰/۷۵۷	۵	۲۳۹۲/۱۵۱	۲۱/۷۷۴	-۰/۰۰۱
باقیمانده	۱۳۷۳۲/۸۰۰	۱۲۵		۱۰۹/۸۶۲	

وارینانس می‌باشد ($r^2=0/47$). جدول ۴ نشان می‌دهد کدام یک از ابعاد شخصیت، پیش‌بینی‌کننده معناداری برای منش ورزشی هستند.

طبق جدول ۳، ارتباط خطی و معناداری بین ابعاد شخصیت و منش ورزشی وجود دارد ($P<0/01$)، به عبارت دیگر، امکان پیش‌بینی منش ورزشی از روی ابعاد شخصیت وجود دارد. البته قدرت پیش‌بینی‌کنندگی این مدل ۴۷ درصد کل

جدول ۴. ضرایب رگرسیون چندگانه با روش همزمان به منظور پیش‌بینی منش ورزشی از روی ابعاد شخصیت

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی‌کننده	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده خطای معیار	B	P	T
		ضرایب استاندارد شده بتا	خطای معیار				
برون‌گرایی	۰/۱۲۵	۰/۲۲۷	۰/۳۲۸	۰/۵۸۳	۰/۵۵۰	۰/۵۸۳	۰/۵۵۰
منش	۰/۹۸۰	۰/۲۵۸	۰/۲۸۲	۰/۰۰۱	۳/۷۹۶	۰/۰۰۱	۳/۷۹۶
ورزشی	-۰/۳۸۶	۰/۲۷۸	-۰/۱۲۱	۰/۱۶۸	-۱/۳۸۷	۰/۱۶۸	-۱/۳۸۷
وظیفه‌شناسی	۰/۷۹۳	۰/۲۵۶	۰/۳۴۰	۰/۰۰۲	۳/۱۰۰	۰/۰۰۲	۳/۱۰۰
گشودگی	۰/۶۸۷	۰/۲۵۱	۰/۲۴۴	۰/۰۰۷	۲/۳۳۷	۰/۰۰۷	۲/۳۳۷

همان‌طور که جدول ۴ نشان می‌دهد از بین ابعاد شخصیت، فقط ابعاد توافق‌پذیری ($P<0/001$)، $r^2=0/282$ ، وظیفه‌شناسی ($r^2=0/240$ ، $P<0/002$)، و گشودگی ($r^2=0/244$ ، $P<0/007$) هستند که رابطه‌ی خطی مثبت و معناداری با منش ورزشی دارند و می‌توانند گرایش دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار را به منش ورزشی پیش‌بینی کنند؛ بنابراین هرچه دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار، از نظر ابعاد شخصیت توافق‌پذیرتر، وظیفه‌شناس‌تر و گشوده‌تر باشند، گرایش آنها به منش ورزشی بیشتر خواهد بود. البته در این بین، توان پیش‌بینی‌کنندگی بُعد توافق‌پذیری بیشتر می‌باشد.

همان‌طور که جدول ۴ نشان می‌دهد از بین ابعاد شخصیت، فقط ابعاد توافق‌پذیری ($P<0/001$)، $r^2=0/282$ ، وظیفه‌شناسی ($r^2=0/240$ ، $P<0/002$)، و گشودگی ($r^2=0/244$ ، $P<0/007$) هستند که رابطه‌ی خطی مثبت و معناداری با منش ورزشی دارند و می‌توانند گرایش دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار را به منش ورزشی پیش‌بینی کنند؛ بنابراین هرچه دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار، از نظر ابعاد شخصیت توافق‌پذیرتر، وظیفه‌شناس‌تر و گشوده‌تر باشند، گرایش آنها به منش ورزشی بیشتر خواهد بود. البته در این بین، توان پیش‌بینی‌کنندگی بُعد توافق‌پذیری بیشتر می‌باشد.

بازیکنان پیش‌بینی کنند. بدین معنا که هرچه دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار از نظر ابعاد شخصیت، توافق‌پذیرتر، وظیفه‌شناس‌تر، و گشوده‌تر باشند، گرایش آنها به منش ورزشی بیشتر خواهد بود، ضمن این‌که بُعد توافق‌پذیری از توان پیش‌بینی‌کنندگی بالاتری برخوردار بود.

این یافته، ضمن تأیید رویکرد روان‌شناسی اجتماعی در مطالعه رفتار (وین برگ و گلد، ۱۹۹۹)، تأکید می‌کند که شخصیت، تعیین‌کننده رفتار مشهود و آشکار است (شولتز، ۱۳۹۰). در واقع، یافته پژوهش حاضر به این سؤال کلی پاسخ داد که آیا می‌توان عملکرد ورزشی را از طریق اندازه‌گیری‌های شخصیتی پیش‌بینی کرد. در مورد توجیه قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بالای ابعاد توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی، و گشودگی باید اذعان داشت که افراد توافق‌پذیر، خوش‌خلق، سازگار، و اعتمادپذیر، دارای روحیه همکاری بوده و قابل‌اعتماد و مطمئن هستند. وظیفه‌شناس‌ها، افرادی مسئولیت‌پذیر، قابل‌اعتماد، و دارای پشتکار هستند؛ و گشوده‌ها افرادی خلاق، روشن‌فکر، خیال-

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از مطالعه حاضر، بررسی نقش ابعاد شخصیت در پیش‌بینی منش ورزشی دانشجویان - معلمان مرد ورزشکار بود. یافته‌های این پژوهش نشان داد که از بین ابعاد شخصیت، فقط ابعاد توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی، و گشودگی، پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای منش ورزشی بودند و توانستند گرایش به منش ورزشی را در

پرداز، هنرگرا، و اهل تعقل و تفکرند (رابینز^۱، ۱۳۹۰). به‌هرحال دارابودن چنین خصوصیتی از طرف ورزشکاران به‌ویژه دانشجو - معلمان، به‌عنوان معلمان آینده، می‌تواند تعبیری برای بالابودن گرایش این افراد به منش ورزشی باشد.

یافته‌های این پژوهش با نتایج رضایور (۱۳۹۲) و عظیم‌زاده (۱۳۸۷) همسو، و با نتایج پژوهش‌های نیک‌بخش (۱۳۸۶) و سالگادو (۲۰۰۲) ناهمسو است. ضمن این‌که باید یادآور شد در این بین، فقط پژوهش رضایور (۱۳۹۲) مستقیماً با مطالعه حاضر در ارتباط است. وی با مطالعه زنان ورزشکار نشان داد ابعاد وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری، پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای منش ورزشی بودند. درحالی‌که عظیم‌زاده (۱۳۸۷) نشان داد که بُعد وظیفه‌شناسی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده باثباتی برای رفتار شهروندی باشد. در مقابل، نیک‌بخش (۱۳۸۶) گزارش داد که رفتار منفی غیبت بازیکنان بسکتبال را نمی‌توان از روی مدل پنج عاملی شخصیت پیش‌بینی کرد. سالگادو (۲۰۰۲) نیز، به این نتیجه رسید که وظیفه‌شناسی می‌تواند رفتارهای منحرف، و نقل و انتقال را پیش‌بینی کند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود در پژوهش‌هایی که اشاره شد، منش ورزشی مطالعه نگردید؛ بنابراین بررسی‌های تکمیلی در این خصوص، در جوامع آماری دیگر، می‌تواند پاسخ دقیق‌تری به‌همراه داشته باشد.

منابع

۱. خبیری، م. (۱۳۸۱). بررسی تفاوت رعایت موازین اخلاقی بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار. نشریه حرکت، ۱ (۱۳)، ۱۹-۵.
۲. دهقانی‌فیروزآبادی، ح.، حمیدی، م.، سیف‌پناهی، شعبانی‌بهار، غ. ر. (۱۳۸۹). ارتباط پنج بُعد شخصیت و شیوه‌های مقابله با تعارض. نشریه مدیریت ورزشی، ۲، ۷۹-۷۳.
۳. رابینز، ا. (۱۳۹۰). رفتار سازمانی. جلد اول، ترجمه پارسائیان، ع.، و اعرابی، س. م. چاپ هفدهم، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۴.
۴. رضا پور، ن. (۱۳۹۲). ارتباط بین ابعاد شخصیت و جو انگیزشی ادراک شده با منش ورزشی زنان

یافته‌های این پژوهش با نتایج رضایور (۱۳۹۲) و عظیم‌زاده (۱۳۸۷) همسو، و با نتایج پژوهش‌های نیک‌بخش (۱۳۸۶) و سالگادو (۲۰۰۲) ناهمسو است. ضمن این‌که باید یادآور شد در این بین، فقط پژوهش رضایور (۱۳۹۲) مستقیماً با مطالعه حاضر در ارتباط است. وی با مطالعه زنان ورزشکار نشان داد ابعاد وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری، پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای منش ورزشی بودند. درحالی‌که عظیم‌زاده (۱۳۸۷) نشان داد که بُعد وظیفه‌شناسی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده باثباتی برای رفتار شهروندی باشد. در مقابل، نیک‌بخش (۱۳۸۶) گزارش داد که رفتار منفی غیبت بازیکنان بسکتبال را نمی‌توان از روی مدل پنج عاملی شخصیت پیش‌بینی کرد. سالگادو (۲۰۰۲) نیز، به این نتیجه رسید که وظیفه‌شناسی می‌تواند رفتارهای منحرف، و نقل و انتقال را پیش‌بینی کند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود در پژوهش‌هایی که اشاره شد، منش ورزشی مطالعه نگردید؛ بنابراین بررسی‌های تکمیلی در این خصوص، در جوامع آماری دیگر، می‌تواند پاسخ دقیق‌تری به‌همراه داشته باشد.

جمع‌بندی نتایج و جهت‌گیری‌های آینده

باتوجه به نتایج این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که مربیان به ویژگی‌های شخصیتی بازیکنان توجه نموده و آن را به‌عنوان یکی از متغیرهای پیش‌بینی‌کننده منش ورزشی مورد توجه قرار دهند و از آزمون‌های استاندارد شخصیت برای این منظور استفاده نمایند.

همچنین پیشنهاد می‌گردد مربیان برای حضور در زمین بازی به‌خصوص در زمان‌های حساس بازی که

- towards an understanding of sportpersonship. *Journal of Philosophy of Sport*, 3, 61-70.
13. Bandura, A. (1977). Social learning theory. *Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall*.
14. Boardley, L. N., Kavussanu, M. (2010). Effects of goal orientation and perceived value of toughness on antisocial behavior in soccer: The mediating role of moral disengagement. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 32, 176-192.
15. Chantal, Y., & Bernache-Assollant, I. (2003). A Prospective analysis of self-determined sport motivation and sportpersonship orientation. *Athletic Insight*, 5 (4).
16. Duda, J. L., Olson, L. K., & Templin, T. J. (1991). The relationship of task and ego orientation to sportsmanship attitudes and the perceived legitimacy of injurious acts. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 62, 79-87.
17. Feezel, R. M. (1986). Sportsmanship. *Journal of The Philosophy of Sport*, 13, 1-13.
18. Kavussanu, M., & Roberts, G. C. (2001). Moral functioning in sport: an achievement goal perspective. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 23 (1), 37-54.
19. Miller, R. E., & Jarman, B. O. (1988). Moral and ethical character development views from past leaders. *Journal of Physical Education, Recreation, and Dance*, 59 (6).
20. Orlick, T. (1990). Winning through co-operation: competitive insanity, cooperative alternatives. *Washington DC: Acropolis press*.
21. Proios, M., & Athanailidis, I. (2006). Moral development and form of participation, type of sport and sport experience. *Perceptual and Motor Skills*, 99, 63-642.
- ورزشکار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب.
۵. شولتز، د. (۱۳۹۰). "نظریه‌های شخصیت". ترجمه کریمی، ی.، جعفری، ف.، نقشبندی، س.، گودرزی، ب.، بحیرایی، ه. و نیکخوا، م. ر.، تهران: نشر ارسباران، ۱۱-۱۲.
۶. طباطبایی، ح.، همتی‌نژاد، م.، رضانی‌نژاد، ر.، شاهین‌طبع، م.، و عابدینی، ا. (۱۳۸۹). منش-ورزشی ورزشکاران نخبه‌مرد ورزش‌های تیمی و انفرادی. *فصلنامه المپیک*، شماره ۴ (پیاپی ۵۲)، ۲۹-۳۹.
۷. عظیم‌زاده، م. (۱۳۸۷). تعیین ارتباط بین شخصیت و رفتار شهروندی سازمانی در کارشناسان سازمان ورزش شهرداری تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران.
۸. قلی‌پور، آ. (۱۳۸۶). مدیریت رفتار سازمانی. چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
۹. ندایی، ط.، و علوی، خ. (۱۳۹۰). اخلاق در ورزش با رویکرد بازی منصفانه. *فصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه قم*، سال دهم، شماره ۲.
۱۰. نیک‌بخش، ر. (۱۳۸۵). رابطه صفات شخصیتی (مدل پنج عاملی شخصیت) بازیکنان حرفه‌ای بسکتبال با میزان غیبت آنان. رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده تربیت بدنی واحد علوم و تحقیقات تهران.
۱۱. هرسی، پ.، و بلانچاردکنت، ا.ج. (۱۳۷۸). مدیریت رفتار سازمانی، استفاده از منابع انسانی. ترجمه کبیری، ق.، چاپ ششم، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی (ماجد).
12. Arnold, J. (1984). Three approaches

22. Salgado, Jesus, F. (2002). The Big Five personality dimension and counterproductive behavior. *International Journal of Felection and Offissment*, vole. 10, 117-125.
23. Smith, C. A., Organ, D. W., & Near, J. P. (1983). Organizational citizenship behavior: Its nature and antecedents. *Journal of Applied Psychology*, 68, 655-663.
24. Treasure, D. C., & Roberts, G. C. (2002). Predicting sportpersonship: Interaction of achievement goal orientations and perceptions of the motivational climate. *International Journal of Sport psychology*, 29, 211-230.
25. Tsai, E., & Fung, L. (2005). Sportpersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic Insight*, 7 (2).
26. Vallerand, R. J., Briere, N., Blanchard, C., & Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportpersonship Orientation Scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19 (2), 197-206.
27. Van Yperen, N. W., Hamstra, M. R. W., & Van Der Klauw, M. (2011). To win, or not to lose, at any cost: The impact of achievement goal on cheating. *British Journal of Management*, 22, 5-15.
28. Weinberg, R. S., & Gould, D. (1999). *Foundations of Sport and Exercise Psychology* (2 Ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
29. Weiss, M. R., & Bredemeire, B. J. (1991). Moral development in sport. In Pandolf, K. B., & Holloszy, J. O., *Exercise and Sport Science Review*, 18, 331-378.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی